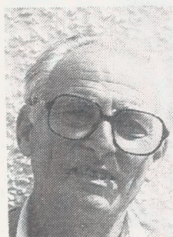

Min onkels hus

af fuldmægtig Niels Henrik Salomon

Det kongelige Bibliotek erhvervede i 1932 professor og overrabbiner David Simonsens bogsamling på ca. 40.000 bind orientalia. Heraf bestod de 25.000 af hebraica og judaica, dvs. litteratur skrevet på hebraisk og om jødiske emner på alle andre sprog.

Erhvervelsen kom i stand ved daværende overbibliotekar Carl S. Petersens utrættelige indsats. Carlsbergfondet og Zeuthens Mindelegat ydede tilskud til købet af bogsamlingen, som kom til at udgøre grundstammen i Det kongelige Biblioteks Judaistiske Afdeling.

David Simonsen var en kendt personlighed også udenfor jødiske kredse. Men fra hans familieliv i Skindergade 28 vides kun lidt.

I det følgende giver David Simonsens nevø, Niels Henrik Salomon, et øjebliksbillede af hans onkels og tantes liv indenfor murene.

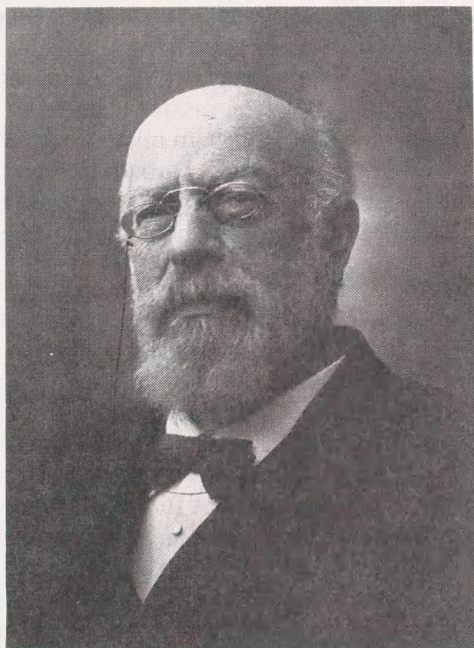
Der står ofte en vis nimbus om en onkels hus. Det kan skyldes visse ting, man identificerer onklen med.

I mit tilfælde skyldtes det sikkert hans store bogsamling, der fyldte op og krævede særlig afstivning af gulvet. Og så syntes man endda, at den fædrene bogsamling var stor, men ret beset var den kun det rene vand ved siden af onkel Davids. Denne enorme ophobning af bøger, i stakke på store borde eller skriveborde. Det såkaldte 'familiegravsted' var netop sådant et bord, hvor familiens medlemmer kunne risikere at blive sendt hen, hvis en bog var gemt hen her. Vi vidste kun, at bøgerne var hebraiske; vi fik selvfølgelig ikke lejlighed til at tælle dem, langt mindre lov til at lege tagfat mellem reolerne.

Min onkel David Simonsen (1853-1932) var overrabbiner 1892-1902. Egentlig var han min fars morbror, gift med Cora Simonsen, født Salomon. Hendes bror var grosserer Eskild Salomon, som var gift med David Simonsens søster Louise. Altså to søskendepar gift overkors. David Simonsen studerede til rabbiner i Breslau og tog rabbinereksamen 1879 fra rabbinerseminaret der. Allerede 1874 fik han accessit i København for en prisopgave i arabisk syntaks. Da han kom tilbage til Danmark blev han en overgang hjælpepræst ved synagogen. Fra 1892 til 1902 var han rabbiner samme steds, indtil han ragede uklar med menighedens ledelse. Så fik han tid til at dyrke sin hovedinteresse, de orientalske studier, og desforuden deltage i jødisk hjælpearbejde. - 1903 blev han udnævnt til titulær professor.

David Simonsen mellem bogreolerne i sit hjem.

David Simonsen (1853-1932).

Møblerne i hans lejlighed svarede meget godt til tiden omkring 1880. Spisestuen bestod af de sædvanlige udskårne møbler; ikke mindst buffet'en, af den slags, der nu kun kan ses i afsidesliggende krostuer. Spisestuestolene var disse umagelige, hvor man skal passe på ikke at glide ned af fletsædet. Hele Victorianismens umagelighed og hæslihed koncentreret. Lysekronen havde tidligere været til gas; nu var den blevet elektrificeret. Stuen op til spisestuen blev brugt til opholdsstue; denne var mærkværdigvis udstyret med behagelige møbler. Der var også en stor dagligstue; den stødte op til entreen. Der var nogle bogskabe med glasdøre. I skabene var indbundne bøger alle omhandlende klassisk litteratur, Homers Iliaden og Odysseen, græske tragedier. Holberg var da også repræsenteret ved sine komedier.

Ved at gå til venstre kom man til min onkels arbejdsværelse med skrivepulten, hvor han enten skrev eller stod og læste. Ved overgangen til nabolejligheden, som også hørte til onkel Davids domæne, var der udelukkende reoler. De fleste havde to rækker bøger, og så kunne man endda risikere, at der havde listet sig en ekstra række ind mellem to modstående reoler. Det er klart, at det har været nødvendigt at stive gulvet ordentligt af med store bjælker.

Kom man en lørdag op i lejligheden, var der altid gæster. Man skulle lige op hos tante Cora og onkel David; sådan var der mange, der sagde - ikke bare i familien. Alle skulle de have en historie, eller de skulle selv aflevere en. Den nærmeste familie kom til middag, d.v.s. så snart gudstjenesten i synagogen var slut. De fleste indfandt sig om eftermiddagen. Ikke alle brugte dørklokken, men ventede indtil der kom én, der skulle ud eller ind, og som ikke havde religiøse skrupler med dørklokken. Naturligvis var det ikke udelukkende ortodokse, der besøgte onkel David, men de fleste var fra den jødiske menighed i København. De fleste gæster kendte vi børn ikke, og dengang var det jo ikke nødvendigt at præsentere sig for de yngre. Engentlig kendte vi meget få ud over familien. Vi kendte dog overrabbiner Frie-

diger og hans kone og deres to børn. Marcus og Meta Melchior, populært kaldet Ma og Me, kom også på bæg.

Engang havde vi børn fået opsnuset, at Trotzky skulle komme. Det viste sig, at det drejede sig om en russisk teaterleder af samme navn. Han talte et for os komplet uforståeligt sprog, så ham mistede vi hurtigt interessen for.

Det var naturligvis forbudt at ryge fredag aften og om lørdagen indtil sabbatens udgang. Det blev respekteret, også af min far. Han respekterede ellers ikke den slags forbud. Men oppe hos tante Cora og onkel David var der ingen diskussion.

Det er hævet over enhver tvivl, at min onkel, også i sine ældre år i mange jødiske kredse betragtedes som manden, man kunne rådføre sig med. Blandt andre mindes jeg at have oplevet den gamle orientalist Valdemar Schmidt, død 1925. Han rejste meget, og historien gik om ham, at hans eneste bagage var en hvid flip. Resten købte han undervejs. Ligeledes mindes jeg at have set den tidligere nationalbankdirektør Marcus Rubin, der var en af onkel Davids ungdomsvenner.

I begyndelsen af dete århundrede stod David Simonsen i spidsen for hjælp til jøderne i Østeuropa. Det fortælles, at det lykkedes ham at få stoppet progromerne i Kishnev i 1908. I hver fald havde han gode forbindelser, både politisk og økonomisk.

I sine senere år var han rundhåndet. Havde han gæster, og de drøftede indsamlinger af den ene eller anden art, og vidste han om sine gæster, at de havde råd, kunne han sige, at nu giver jeg så og så meget, hvor meget giver De, mine herrer? Så var det svært for gæsterne at afslå.

Man kunne godt få et skarpt svar af min onkel, hvis han syntes, at modparten kom med en forkert påstand, eller onkel David bare regnede ham for en tåbe. Et svar, der bed.

Nogle få gange fulgtes jeg med onkel David til synagogen. Han benyttede ikke gaderne, men gik igennem gårdene til synagogen, undtagen hvor han skulle krydse St. Kannikestræde. Til sidst havnede vi lige overfor synagogen. Jeg har mange år senere prøvet at rekonstruere denne rute; men min stedsans svigtede mig.

Den fest, vi børn så mest hen til hos tante Cora og onkel David, var påsken. Især naturligvis de to Seder aftener, hvor man fortæller om jødernes udgang af Ægypten. Til minde herom spiser man Mazzo (usyret brød), der kun bruges i påsken. Onkel David læste selv fortællingen i Hagadaen (fortællingen om udgangen af Ægypten), kun afbrudt af de obligate spørgsmål om hvorfor denne aften er anderledes end alle andre aftener. I Hagadaen står der også, hvornår man skal tømme sit bæger og til minde om hvad. Når man når til omtalen af Ægyptens plager, stemmer hele bordet i. Ja, da syntes man, at det var en god familiefest, da er det en af de livligste fester i årets løb.

Løvsalsfesten om efteråret blev holdt i en løvsalshytte. Den var anbragt ude på altanen ud mod gården. Det var ikke den smukkeste udsigt; man kiggede over på et grimt møbelpakhus. Ofte var der også lastbiler i gården, der forstyrrede 'idyllen'.

For os børn var onkel David svær at komme i kontakt med. Han var for højt hævet over os. Det skyldtes dels hans alder, men også hans viden. Vidste vi ikke andet, var vi alligevel klar over, at ham skulle vi ikke begynde at diskutere med.

Onkel David døde knap en uge efter at overdragelsen af bogsamlingen til Det kongelige Bibliotek havde fundet sted.